

Försvarsmakten i skuggan av Ukrainakriget

Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg samtalar med ÖB Micael Bydén under övningen Swenex 2021.
Foto: Försvarsmakten.

En direkt konsekvens av Rysslands angrepp på Ukraina som inleddes den 24 februari är att Sverige helt lägger om sin försvars- och säkerhetspolitik främst genom ansökan om medlemskap i NATO.

Detta kommer att få omvälvande konsekvenser för Sverige och för Försvarsmakten. Vad det betyder ges en föraning om i överbefäl-

havarens dagorder den 16 maj riktad till soldater & sjömän, medarbetare och frivilliga.

Vi medlemmar i Försvarslogistikklubben tillhör målgruppen i egenskap av medarbetare eller före detta medarbetare eller frivilliga.

På nästa sida återges ÖB:s dagorder i sin helhet.

Ett nyckelområde som är avgörande för om Sverige ska lyckas är försvarslogistiken.

Innehållet i detta nummer speglar brottstycken av det som Försvarsmakten arbetar med och i ökande omfattning kommer att göra om intensionerna i dagordern ska uppfyllas.

Trevlig läsning

ORDFÖRANDENS SPALT

Försvarslogistikvänner och klubbkamrater!

När jag studerar min spalt från novembernumret kan jag konstatera att de förhoppningar styrelsen då hyste om att kick-starta arbetet och samvaron i klubben inte kunde infrias. Den nya smittspridningsvåg som drabbade oss i vintras ledde till att uppstarten ånyo fick skjutas fram. Styrelsen enades då om att ett ordentligt framflyttande var att föredra för att minska risken för att nya grusade förhoppningar.

Just hemkommen från en veckas semester i Italien kan jag dock konstatera att Europa nu öppnat upp på allvar. Folkmassorna på flygplatserna och vid Roms alla sevärdheter kan bäst karaktäriseras med begreppet ”ko-släpp”. Jag hyser därför gott hopp om att vi nu äntligen skall kunna ses igen vid årsmötet. Jag kommer att hålla mig mycket kort denna gång då det är lite ”ko-släpp” även i artikelhänseende. Utrymmesbrist uppstod således för redaktören och jag lovade dra mitt strå till stacken för att inte förvärra hans pusslande med en osedvanligt kort spalt. Några ord behöver dock nämnas om den omtumlande förändring vi nu är inne i.

Ni som inte längre är yrkesaktiva följer säkert händelseutvecklingen inom försvarsområdet noga främst genom media och sociala kontaktnät i övrigt utöver detta. Och jag misstänker att ni alla inser att vi nu är inne i ett mer intensivt skede än vad åtminstone jag upplevt under mina 41 tjänstår. Det ryska angreppet på Ukraina har, i all sin brutalitet, lett till att säkerhetsordningen i Europa inte längre är giltig. Det har i sin tur inneburit att försvarsfrågorna hamnat överst på dagordningen samt att gamla ”sanningar” snabbt har fått omprövas både avseende säkerhets- och försvarspolitik.

Ambitionsökningen både avseende innehåll, ekonomi och vilken tid som disponeras för att återuppbygga försvaret saknar motstycke under efterkrigstiden. Därtill skall NATO-inträdet förberedas på mycket kort tid. Det för att så snart som möjligt kunna öka den operativa förmågan i en NATO-kontext.

För min del innebär det bland annat ett ansvar för att leda FMV NATO-analysgrupp som skall ta fram en plan för och sedan även kunna leda alla de NATO-anpassningar som nu behöver ske i stort och smått inom försvarsmaterielområdet.

Som sagt så tillåter vare sig utrymme eller analysdjup så här långt några utläggningar om denna ordentliga utmaning. Där emot kan utlovas att det kommer att vara ett viktigt tema när vi återigen ses.

Jag ser verkligen fram mot det!

Gustaf Fahl
Ordförande

Överbefälhavarens dagorder 2022-05-16

Soldater & sjömän, medarbetare och frivilliga

Sverige ansöker om medlemskap i Nato. Det är militärstrategiskt rätt. Därför har det varit mitt militära råd till regeringen. Som medlem i Nato ökar vår handlingsfrihet eftersom vi då kommer ha inflytande över såväl planering som försvar av vårt närområde i händelse av konflikt.

Utanför Nato skulle Sverige bli en brännpunkt mellan Nato och Ryssland. Natos försvar av Norge, Baltikum och - som blivande medlem - Finland kräver tillgång till svenskt territorium. I ett sådant scenario ökar Rysslands strategiska intresse för Sverige i motsvarande grad.

De ömsesidiga försvarsgarantierna är Natos kärna. För medlemsländerna innebär det samträning och koordinerad planering för gemensamt försvar. För svensk del kommer det till konkret uttryck i försvaret av norra Europa. Våra nordiska grannar och länderna kring Östersjön blir - tillsammans med Storbritannien - vår närmaste krets, naturligtvis med ett fortsatt starkt engagemang i den transatlantiska länken till USA.

För mig som överbefälhavare är en central fråga hur Försvarsmakten bäst bidrar till alliansens avskräckning i norra Europa - och hur våra svenska intressen bäst tas tillvara i omorienteringen till Natomedlem.

Medlemskapet innebär fortsatt en förpliktelse om att vi i alla sammanhang är ansvariga för försvaret av Sverige. Därför behöver vi upprätthålla en förmågebredd, fortsatt tillväxa i operativ balans och bygga ett starkt totalförsvar.

Svenska militärstrategiska intressen och konsekvenser av ett Nato-medlemskap kommer att vara en del i mitt militära råd till regeringen den 1 november. Det kommer krävas hårda prioriteringar för balans mellan operat-

ioner, tillväxt och Nato-anslutning.

Vi - du och jag - är med om en historisk tid för vårt land, med Försvarsmakten i centrum för skeendet. Målet är beslutat. Kursen är klar, men vi har marschen

framför oss. Ett beslutsamt steg i taget. Framåt!

Jag ser fram emot den fortsatta resan tillsammans.

Michael Bydén
General

Möjligheter och utmaningar i byggandet av svensk militär förmåga.

2015 års försvarsbeslut bröt den sedan länge förhärskande nedåtgående trenden för svenskt försvar. Tiden efter kalla krigets slut präglades av omfattande förbandsnedläggningar (såväl regementen och flottiljer som en stor mängd krigsförband). Serien av försvarsbeslut mellan 1996 och 2004 ledde inte bara till nämnda omfattande nedmontering av militär förmåga utan även till att förutsättningarna för en strukturerad förmågeutveckling skakades i sina grundvalar.

2020 års försvarsbeslut innebär en omfattande satsning på det militära försvaret om än från en låg nivå. Den försvarspolitiska beställningen mot 2025 med inriktning mot 2030 är tydlig. Den styrs inte heller enbart av resurstilldelning utan också med krav på operativ förmåga. Slutsatsen avseende förutsättningarna för att effektivt kunna bygga svensk militär förmåga blir följaktligen att historien gett Försvarsmakten en rejäl utmaning att både kunna växa och att, givet omvärldsutvecklingen, samtidigt vidmakthålla och utveckla operativ förmåga.

TRENDEN BRUTEN

Då Försvarsmakten 2015 grep sig an uppgiften att bryta avvecklingen och i stället börja återta förmåga, mottogs budskapet förstås mycket positivt inom myndigheten. Glädjen över att den nedåtgående trenden änt-

ligen var bruten innebar bland annat att de samlade effekterna av den ”strategiska timeouten” inte alltid fullt ut identifierades. Den efter hand framväxande kunskapen om både omvärldsutvecklingens krav, och vilka förutsättningar som egentligen rådde, bildade utgångspunkten för arbetet med Försvarsbeslutet 2020.

Perspektivstudien 2018 och en lång rad studier och rapporter, skapade efter hand en stabil grund för Försvarsmaktens olika underlag till stöd för den försvarspolitiska processen. En av de övergripande slutsatserna i ÖB:s militära råd till försvarspolitikerna omfattade en tillväxtstrategi. Förslaget tog sin utgångspunkt i insikten om att det militära försvaret generellt förfogade över visserligen totalt sett för få, men ändå fler spetsförband- och förmågor än förutsättningsskapande förmågor som ledning och logistik.

För att förstå den pågående utvecklingen är det viktigt att inse att Försvarsbeslutet 2020 inte fullt ut omhändertog ÖB:s råd, vilket innebär att tidigare principiella obalanser inte i alla avseenden kommer att kunna arbetas bort. Förmåge- och kapacitetsbrister måste därför hanteras med en kontinuerligt utvecklad operationskonst och samarbete inom totalförsvarsfamiljen och med näringslivet.

FÖRSVARA SVERIGE

En för Försvarsmakten dimensionerande uppgift, som den att försvara Sverige mot väpnat angrepp, är inte kopplad till ett specifikt tempus. Uppgiften gäller både nu och i framtiden, vilket ställer krav på att kunna agera och verka med de förmågor vi förfogar över idag samtidigt som vi hela tiden måste kunna utvecklas på ett sätt som gör oss relevanta över tid. I tider av tillväxt kan det ibland bli utmanande att hitta rätt balans mellan förmågeproduktion och ett aktivt försvar här och nu. Det känns därför tryggt att Försvarsmaktsledningen är överens om att dessa två aktiviteter inte på något sätt är varandras motsatser utan ömsesidigt stärkande förmågor.

Avvägningar behöver alltid ske, men ett aktivt försvar, med den förmåga vi förfogar över idag, bidrar snarare än den hindrar förmågeutvecklingen. På motsvarande sätt bidrar också övningar och annan verksamhet, som förläggs till platser och tider som av olika skäl har behov av militär närvaro, tydligt till operativa effekter. Internationella militära samarbeten bidrar tydligt till operativa effekter, men också till utveckling av militär förmåga.

Försvarsmakten utgår från att en väpnad konflikt i vårt geografiska närområde med hög sanno-

likhet kommer att involvera flera av våra grannländer, men också internationella organisationer. För optimal effekt är det viktigt att vara mycket noggrann med att identifiera gemensamma intressen med syftet att undvika målkonflikter. Pågående samarbeten med till exempel Finland och USA bidrar tydligt till ökad svensk handlingsfrihet, samt till att höja tröskeln för någon att överväga ett väpnat angrepp.

MÅNGA UTMANINGAR

Försvarsmakten och de stödjande myndigheterna inom försvarsfamiljen (till exempel Försvarets materielverk, FMV) är när det gäller resurser, och därmed förutsättningar för att kunna bidra till ökad militär förmåga, att betrakta som kommunicerande kärl. De stödjande myndigheterna har under lång tid tvingats att minska sina personalresurser och att avveckla infrastruktur. Graden av samsyn och viljan att leverera resultat förenar dem, men Försvarsmaktens önskade tillväxt är en funktion av övriga myndigheters förmåga att stödja i fråga om infrastruktursatsningar för nyetableringar av förband, försvarsforskning, utbildning av personal på alla nivåer samt utökad materielproduktion.

Om man vill studera förutsättningarna för att bygga militär förmåga är det viktigt att betrakta samtliga försvarsmyndigheter ur ett helhetsperspektiv. Även om alla kompetenser är mycket viktiga för en fungerande försvarsmakt, är det nödvändigt att inse att militär kompetens för närvarande är en gränssättande faktor. Att utbilda och utveckla kompetenta fartygschefer, piloter och stridsledare samt kompani och bataljonschefer kan ta 5-15 år och måste rekryteras ”in house”.

De senaste 25 årens avveckling av stora personalvolymerna inom Försvarsmakten har orsakat obalanser i fråga om ålder och tillgänglig kompetens, något som kommer att behöva ägnas mycket uppmärksamhet fram till 2030. Förutom ovanstående krävs en såväl intellektuell som formell uppgörelse med en del av de processer som utvecklats under perioden mellan kalla krigets slut och 2015.

Rådigheten måste öka ytterligare i genomförandeleden liksom det nära samarbetet mellan chefer inom och mellan ansvariga myndigheter. Detsamma gäller mellan myndigheter och politiska företrädare. Den ledningsfilosofi som normalt brukar beskrivas som uppdragstaktik (ställ uppdrag, tilldela resurser och handlingsregler) behöver ges ökat utrymme samtidigt som ansvarskulturen (uppdragsdisciplinen) måste stärkas för att undvika avvikelser från uppdragets mål och syfte.

VAD KRÄVS

Sammanfattningsvis krävs följande förutsättningar för att effektivt kunna bygga militär förmåga i den takt regering och riksdag har beställt:

- Kunskap om förutsättningarna – var kommer vi ifrån!?
- Utmana och utveckla processerna utan att brista i uppdragsdisciplin.
- Operativt lösa Försvarsmaktens uppgifter här och nu med det vi har och samtidigt driva utvecklingen för att vara relevant över tid.
- Samarbete mellan försvarsmyndigheterna, inom totalförsvarsfamiljen och med näringslivet.
- Internationella samarbeten, inklusive insatser, måste drivas så att de bidrar till nationellt försvar och säkerhet sam-

tidigt som vi utvecklar vår operativa förmåga.

- Bygg ständigt kunskap avseende omvärldsutvecklingens påverkan på operationsmiljön!

Personalen är Försvarsmaktens viktigaste resurs, men för tillväxt i balans krävs parallellt inflöde till de stödjande myndigheterna.

Omvärldsutvecklingen ställer fortsatt stora krav på utveckling av Försvarsmaktens förmåga. Kursen är tydligt satt. Kunskap och vilja finns. Gå på, marsch!

Min artikel ovan är skriven i slutet av 2021. Kriget i Ukraina accentuerar analyser och slutsatser i artikeln som dagens situation ytterligare bör beakta och då inte minst vår kommande Natoanslutning.

Michael Claesson
Generallöjtnant
Försvarsmaktens insatschef

Artikeln är tidigare publicerad i Allmänna försvarsföreningens tidskrift Vårt Försvar nr 4-2021. Författaren och redaktionschefen för Vårt Försvar har givit tillstånd för återpublicering i Försvarsklubbsnytt.

Försvarsmaktens logistik idag och imorgon – 20 år av försvarsmaktsförändring

För ett år sedan kom FMLOG kommunikationschef till mig och sa, - 2022 är det 20 år sedan FMLOG föddes. – FMLOG föds varje år i ny tappning, svarade jag. Det kan väl sammanfatta 20 år av förändringsarbete från kalla kriget till kalla kriget. Ur 90-talets omorienteringsarbete konstaterades att mobiliseringsförmågan kunde nedtonas och avvecklas. Många funktioner behöver inte försvarsmakten ha utan det kan upphandlas och tillgodoses genom civila leverantörer ända ut på stridsfältet. Nationellt försvar ersattes med expeditionär förmåga. I ljuset av detta bildades FMLOG med främsta syfte att rationalisera logistiken så vi kan ha kvar spetsen i våra militära system och fullfölja landets internationella åtaganden. Drygt 6000 var 1200 när jag tillträdde som chef för Försvarsmaktens logistik våren 2016.

FÖRÄNDRING I OMVÄRLDEN

Då 2016, hade omvärlden förändrats och nu skulle vi här och nu kunna mobilisera och ha ett fungerande nationellt försvar. Hur skulle den minst sagt personalsvaga organisationen som då var FMLOG kunna lösa den uppgiften? Vi hade ju inte ens kontroll på försvarsmaktens materiel. Den hanterades av en annan myndighet - FMV. Även politiken hade uppmärksammat detta och tillsatt ”Materiel och logistikutredningen” (MLU) vilken i sin slutsats föreslog en återgång till tidigare ansvarsfördelningar mellan Försvarsmakten och FMV och några andra viktiga förändringar. Samtidigt fortsatte Försvarsmaktens förändringsresa både strukturellt

och kulturellt. Försvarsgrenar skulle återskapas och Försvarsgrenschefer skulle ges ett entydigt ansvar.

För FMLOG innebar det ännu en förändring. Den resa som förbandet påbörjade 2013-14 med fyra nationella stödenheter som regionalt samordnade stödet till förband, skolor och centra avbröts och ett nytt förband beslutades. Rollen renodlades och avgränsades. Allt eftersom förändringen implementerades utkristalliserades två tydliga huvuduppgifter – förnödenhetsförsörjning från civila leverantörer till respektive försvarsgren och genomförande av strategiska och operativa transporter. Ansvarsfördelningen gällde dock inte alla förnödenhetslag. Drivmedel skulle t.ex. hanteras av respektive Försvarsgren direkt från leverantör där FMLOG enbart stöttade med att avropa från civila leverantörer åt Försvarsgrenarna.

För att lösa Försvarsgrenarnas egen logistik ombildades de fyra NSE:ernas resurser till 26 logistikenheter, inte helt olika 80-talets materielenheter. En stor skillnad jämfört med 90-talet var dock att markverkstäderna runt om i landet fortsatt skulle hållas samman inom ett förband, Försvarsmaktens tekniska skola (FMTS), och inte fördelas till garnisoner och flottiljer även om deras gruppering var inom respektive ”staket”.

FMLOG 2022

Det FMLOG som idag har pånyttfötts omfattar ca 800 medarbetare. Huvuddelen av medarbetarna och uppgifterna kommer från den del av FMV som tidi-

gare var förråd respektive service i FSV (Förråd, service och verkstäder) som ingick sedan 2013 i FMV. Från det FMLOG som fanns före 2019 återstår utöver en stab, transportkontoret med NMCC-funktionen samt JSS (Joint service support) som är vår logistikledning för stöd till alla internationella insatser. Genom de sex enheter som ingår i förbandet idag har FMLOG fått en ny tydlig roll som nämnts tidigare.

Enheten för försörjning är mottagare av inleveranser till Försvarsmakten. Enheten lagerhåller beslutad mängd av ersättningsmaterial och reservdelar till Försvarsmakten och återanskaffar efterhand som förbrukning av lagren sker. Enheten levererar med olika tidskrav förnödenheter på beställning och stödjer på det sättet dagligen förråd vid garnisoner och de garnisonslager, reservdelslager som är direkt kopplade till respektive verkstad runt om i landet. Kompetens och leveranssäkerhet är två viktiga områden som ständigt utvecklas inom enheten. Särskilt viktiga är rutinerna för att säkra att flygmaterielen hanteras korrekt.

Lagerhållning. Foto:Försvarsmakten

Försvarsmaktens transportkontor, som är en del av FMLOG, samordnar Försvarsmaktens transporter runt om i världen. Foto: Försvarsmakten

Gränssnittet till det civila samhället och för att täcka Försvarsmaktens behov av förnödenheter och tjänster som behöver levereras i alla lägen utgörs av Inköpsenheten inom FMLOG. Enheten upprättar och förvaltar samtliga avtal på uppdrag av HKV där Försvarsmaktens inköpschef finns idag. Avtalen möjliggör sedan att Försvarsmaktens avropare runt om i landet kan köpa in både förnödenheter och tjänster till olika behov som löpande ska tillfredsställas.

Transporter är den andra huvuduppgiften för FMLOG. Transportenheten planerar och leder både personaltransporter och förnödenhetstransporter samt operativa förbandstransporter. Ofta nyttjas avtalen som tecknats med civila speditörer för både landsvägs-, järnvägs-, sjö-, och flygtransporter. Men enheten har också möjlighet att transportera med de resurser som finns inom FMLOG eller som understödjer ur andra delar av Försvarsmakten t.ex flygvapnet. I transportenheten ingår bl.a. Försvarsmaktens resebyråer, Försvarsmaktens transportkontor med transportplaneringsfunktionen (NMCC), Spedition som stödjer bl.a. FMV med exportstöd och FMLOG transporter som täcker behovet av säkerhetsskyddade transporter.

Den fjärde enheten inom FMLOG är Joint Service Support (JSS). Enhetens uppdrag är att koordinera och effektuera all logistik till våra insatser utomlands. Detta oavsett om det är en militärobservatör eller ett förband som är insatt utomlands. Genom att denna funktion är samordnad byggs Försvarsmaktens kompetens upp att kunna leverera stöd i alla otänkbara områden. I enheten finns också djup kompetens att kunna leda förflyttning av materiel och andra förnödenheter på både sjön och i luften med alla de regelverk som vi måste ta hänsyn till.

Ytterligare två enheter förutom FMLOG stab ingår i förbandet. Det är Teknik och vidmakthållande kontor, logistik (TVK LOG) och Ekonomiredovisningsenheten. Båda enheterna tillhör FMLOG men löser i huvudsak uppdrag åt HKV. TVK LOG ansvarar för materielledning av försvarsmaktsgemensamma förnödenheter, t.ex. finkalibrig ammunition, uniformer och livsmedel. TVK LOG svarar också för att stödja med allt som har med förrådstjänst att göra samt att hantera all förnödenhetsredovisning åt HKV. Ekonomiredovisningsenheten ansvarar för bl.a. fakturahantering och stödjer HKV med redovisning och koncernbokslut.

VART ÄR FMLOG PÅ VÄG?

Det FMLOG som finns idag jobbar nu stenhårt för att ändra de principer som varit vägledande för försvarets logistik de senaste 20 åren. Rationalisering ska ersättas med operativa lager där förnödenheter lagras på de platser vi tror de ska användas. Inte där det är bäst ur ett ekonomiskt eller ett underhållsperspektiv. Utmaningen är så klart både att det ska finnas infrastruktur för förvaring och hantering av materielen samt att det ska finnas personal som kan hantera materielen. Systemet vi bygger upp är att FMLOG tar emot materielen, i de fall det krävs packar materielen i satser och sedan förflyttar materielen antingen till garnisonerna för nyttjande eller att utgöra krigsförbandens RU. Eller så flyttar FMLOG materiel till de ersättningsförråd som FMLOG bygger upp och etablerar runt om i landet.

Vårt uppdrag, att bygga ett starkare försvar genom vårt viktiga och förutsättningsskapande uppdrag är tydligt och FMLOG arbetar varje dag mot vår vision:

FMLOG, en erkänd och robust logistikleverantör -Ett krigsförband i ett starkare försvar

Visionen anger både ambition och vad FMLOG ska vara. I fredstid är FMLOG som nämnts tidigare en leverantör. Vi är stolta över vad FMLOG kan leverera och den senaste tiden har vi ställts inför snabba och precisa krav, t.ex. under pandemin och att effektuera kravet på understöd till Ukraina vad gäller både ammunition och andra förnödenheter. Men att vara erkänd och robust som logistikleverantör under krig eller höjd beredskap ställer krav på FMLOG att driva på utvecklingen. Målet är ett krigsförband som klarar krigets krav inom ramen för gällande

försvarsplanering.

KRIGSFÖRBANDET FMLOG

I dag pratar Försvarmakten åter om KRO och GRO. Dvs att Försvarmakten har krigsförband som har en krisorganisation (KRO) som sätts upp efter mobilisering eller efter en ÖB aktive-

Foto:Försvarmakten

ringsorder av ett krigsförband. Och att Försvarmakten har en grundorganisation med fast anställd, kontinuerligt tjänstgörande personal som bl.a. ingår i KRO. Tillbaka till hur det var tidigare alltså. För FMLOG innebär detta att i FMLOG KRO ska det finnas både reservofficerare och värnpliktig personal. Exempelvis behöver vår KRO innehålla extra ledningspersonal, personal för skydd och bevakning eller eskort eller extra chaufförer och förrådspersonal. Metoden för att personalförsörja denna större organisation är att krigsplacera reservofficerare och värnpliktiga som överförs från förband som erhåller nyutbildad personal från grundutbildning.

Självklart finns det stora utmaningar när FMLOG nu tar ny form. En är så klart att det FMLOG som byggs i huvudsak består av civila som är anställda i vår GRO. För att jobba med denna fråga och integrera vår anställda personal i krigsförbandet genomför vi fortlöpande ut-

bildning och träning för att kunna agera vid höjd beredskap. En annan utmaning är att materiel till krigsförbandets samlade behov behöver behövsättas och sedan behövtäckas. Sammantaget är denna uppbyggnad av ett nytt FMLOG inte en "quick fix". Det tar både tid och kraft från den dagliga verksamheten och detta gör att FMLOG tar denna utveckling steg för steg. Ett första resultat bör vi med nuvarande planering kunna se i slutet på den nuvarande försvarsbeslutsperioden då jag hoppas FMLOG kan göra en KFÖ (krigsförbandsövning) för att samträna enheter och ledningen av FMLOG. I det läget har också FMLOG ledning tagit stora steg mot en mer integrerad ledning av förnödenhetsförsörjning och transporter och också omgrupperat med stab och ledning från Stockholm till Arboga.

Olof Granander

Överste

Chef Försvarmaktens logistik

2016 -- 2022

Militär försörjningstrygghet

Den 29 mars i år anordnade Folk och Försvar ett seminarium tillsammans med den norska ambassaden på temat militär försörjningstrygghet. Det för att belysa svenska och norska erfarenheter och strategier inom området. Vidare för att möjliggöra att vi drar lärdom av varandra och naturligtvis också utvecklar vårt samarbete. Jag var en på talarlistan tillsammans med representanter för våra båda länders departement och myndigheter. Min uppgift var att beskriva hur FMV stödjer Försvarmakten i återuppbyggnaden av den militära försörjningstryggheten. Det stolpmanus jag använde vid anförandet har jag nedan utvecklat till artikelform samt kortat något för att anpas-

sas till tidningens format:

Behov och möjligheter!

Som rubrik till denna artikel har jag valt två ord som jag tycker är centrala i en diskussion om militär försörjningstrygghet nämligen behov och möjligheter. Vad är behovet vi skall kunna omhänderta. Och vilka alternativa möjligheter finns för att klara förväntningarna.

När det gäller behovet är utfallsrummet av alternativa scenarier enormt, allt ifrån storskaligt invasionsförsök likt Ukraina till en situation med snabbt ökad efterfråga på militär materiel. Det vill säga en situation liknande den vi upplever idag där många länder

parallellt försöker att öka sin försvarsmateriella kapacitet.

Olika scenarier ställer olika krav på vilken tid som disponeras likväl som under vilka förhållanden som försörjningen skall kunna genomföras. För att kunna planera och förbereda försörjningstrygghet till en nivå där man kan konstatera att "nu har vi nått målet" innebär att någon form av normativ grund behöver skapas. Vilket huvudscenario vi skall planera för med andra ord.

I Sverige började vi närma oss denna fråga genom försvarsberednings arbete inför det innevarande försvarsbeslutet. I rapporten "Motståndskraft" från 2020 konstateras bl. a: "Förmågan att

motstå allvarliga störningar i samhällets funktionalitet under tre månader samt krig under del av denna tid ska vara utgångspunkten för planeringen och grunden för totalförsvarets samlade förmåga”.

Vidare att ”Om Sverige utsätts för ett väpnat angrepp och riket hamnar i krig bedömer beredningen att delar av det svenska territoriet kommer att drabbas av intensiv stridsverksamhet med stora konsekvenser lokalt och regionalt.

Vid scenarier att detta slag kan det antas att försörjning både till och inom landet är avbruten eller åtminstone kraftigt försvårad. Det krävs exempelvis ingen större fantasi för att tänka ut olika möjligheter till att skära av Sveriges största införselleader dvs den över Öresundsbron eller den över Göteborgs hamn.

För oss som har ansvar för försörjningstrygghetsfrågor var Försvarsberedningens tydlighet frigörande. Det skapar en bas att börja planera mot även om alla insatta vet att det krävs mer detaljerade överväganden för att exempelvis komma fram till vilken uthållighet som skall planeras för olika krigsförband i organisationen.

Från behoven över till möjligheterna – och jag vill nu vara tydlig med att då försörjningstrygghet inte var på agendan under mer än två årtionden har otroligt mycket kompetens försvunnit inom området. Mycket måste således byggas upp igen.

Allt ifrån hur man gör underhållsberedningar för enskilda materielsystem på FMV - över hur avtal med industrin för leveranser vid höjd beredskap skall hanteras - till hur Försvarsmakten kravställer uthållighet för olika krigsförband baserat på det

som förr kallades stridsfrekvenslinjaler. Vi har alltså startat från en rätt eftersatt nivå.

Mycket både kompetensbyggnad och analysarbete återstår alltså. Men jag vill ändå nämna ett par i mitt tycke viktiga aspekter för att skapa en bättre situation avseende militär försörjningstrygghet för att med hjälp av dem börja närma oss ett läge där vi kan hantera en situation liknande den som försvarsberedningen beskrev i motståndskraft.

Först och främst är det avgörande att skapa en nationell strategi för hur försörjningstrygghetsfrågor skall hanteras. Det för att tillräcklig nationell samordning skall uppnås i rollspel mellan politisk ledning, myndigheter och leverantörer.

Vår nuvarande materielförsörjningsstrategi togs fram under den tid när tron på en fortsatt fredlig utveckling var stark och den fokuserade därmed på marknadsekonomiska lösningar snarare än försörjning under beredskap och krig. Det är alltså hög tid att se över den så att den anpassas till dagens bistra verklighet.

Det är mot denna bakgrund som den så kallade materielförsörjningsstrategiutredningen tillsattes 2020 och vi ser nu fram mot att den slutredovisas till sommaren. En stark förväntan från min sida är att den kommer med tydliga förslag runt hur försörjningstryggheten skall kunna stärkas. Det inte minst kopplat till en utveckling av våra väsentliga säkerhetsintressen.

Det leder mig in på en andra viktig punkt i återuppbyggnaden. Dvs att skapa en tydlig prioriteringsmekanism. Givet att det trots en snabbt ökande försvarsekonomi finns omfattande återtagsbehov är det viktigt att

komma fram till inom vilka områden som försörjningsförmågan främst behöver stärkas.

Att då börja med de mest avgörande systemen i vår försvarsförmåga är en rätt uppenbar slutsats. Och att se över dem utifrån tillgänglighet och underhållskapacitet i vid bemärkelse – reservmateriel, verkstadskapacitet mm.

Därutöver finns det ett stort behov av att se över tillgången till försvarsförmågans mest basala förnödenheter som ammunition, livsmedel, drivmedel, batterier, sjukvårdsmateriel mm.

De huvudsakliga metoderna för att utifrån en sådan prioritering förbättra situationen är i princip:

- Lagerhållning av Försvarsmakten
- Lagerhållning vid nationell industri av färdiga produkter eller insatsvaror
- Avtalad reservkapacitet vid industrin
- Eller internationella samarbetslösningar

Svårigheten är dock att försörjningslösningarna inte är uppenbara när man studerar försörjningskedjorna i underleverantörsledet. Även om man kan känna en viss trygghet av att ha en nationell industri inom ett visst försvarsmaterielområde visar det sig snart att utlandsberendet är stort när det kommer till underleverantörsledet.

Analys av försörjningskedjorna inom avgörande områden är således en prioriterad uppgift för FMV för närvarande. Exempelvis pågår utvärderingar inom flygområdet och ammunitionsområdet så att dessa arbeten sedan skall kunna bilda mönster för en breddning till fler områden efterhand.

Under det kalla kriget fanns i

Sverige ett omfattande system med så kallade krigsviktiga företag – K-företag. Med dessa fanns långsiktiga kapacitets- och leveransförmågekontrakt som fortlöpande följdes upp. I många fall dessutom förberedelse för reservkraft och även driftvärn för ökat skydd.

I stort sett allt av detta avvecklades under sent 90-tal och tidigt 2000-tal. Det är nu klart att vi måste ta oss tillbaka till något liknande. Inte en kopia då nya förutsättningar gäller både avseende internationella ägarstrukturer och utlandsberoenden i underleverantörsleden.

Men oavsett det behöver planeringen komma igång och vi måste hitta avtalsformer för att reglera förhållandet mellan myndigheter och företag anpassande till dagens kontext. I många upphandlingar ingår följaktligen överväganden runt försörjningstrygghet.

Viktigt att inse är emellertid att beredskapsklausuler är förenade med kostnader och att tillräckligt

utrymme måste avdelas för ökad försörjningsberedskap inom ramen för en nu snabbt ökande försvarsekonomi. Det här bedömer jag kommer att vara en av de viktiga strategiska frågorna att hantera i den fortsatta tillväxten av försvarsförmågan.

För att nu återvända till behovet av prioriteringar ser jag det som självklart att nationer av vår storlek inte kan uppnå en tillräcklig grad av nationell försörjningstrygghet inom hela den försvarsmateriella bredden. Det finns det vare sig industribas eller ekonomiska förutsättningar för.

Således måste en betydande del av försörjningstryggheten vara baserad på internationellt samarbete. I sådant samarbete kommer olika avtalskonstruktioner att vara en huvudmetod. Men jag tror att samarbetet också kommer att stärkas om en situation av ömsesidiga beroenden utvecklas. Därför ser jag det som väsentligt att vi utvecklar (vidareutvecklar) ledande positioner inom ett antal väl valda nischområden. Det för att incitamenten skall vara till-

räckligt starka för andra länder att genom ömsesidigt utbyte förse oss med det vi inte klarar själva. Och med tanke på hur lätt det är att försvara försörjningslinjer i krigstid vad är väl mer naturligt än att samarbeta med de länder där linjerna är som kortast dvs i den nordiska kretsen.

Jag ser därför det nordiska försörjningstrygghetsavtalet inom ramen för Nordefco-samarbetet som en väldigt bra grund att bygga vidare från. Det är därför glädjande att se att vi nu snabbt närmar oss ett implementeringsannex inom ammunitionsområdet vilket är planerat att undertecknas nu under våren. Att därefter bygga på med ytterligare annex inom andra väsentliga försörjningsområden ser jag som en avgörande komponent i att stödja våra respektive länders uthållighet inom försvarsmaterielområdet.

Gustaf Fahl

Överste

Teknisk Direktör / Chef Systemledningsavdelningen

Materieförsörjningsutredningen har lämnat sitt betänkande

Torsdagen den 19 maj överlämnade regeringens särskilde utredare, Gunnar Holmgren, Materieförsörjningsutredningens betänkande om en materieförsörjningsstrategi till försvarsminister Peter Hultqvist.

Utredningens huvuduppdrag har varit att redovisa en materieförsörjningsstrategi för det militära försvaret. Utöver att utarbeta en strategi har utredningen också haft uppdraget att klarlägga förutsättningarna för materieförsörjningen, analysera försvarsmarknaden och utveckla statens relation till försvarsföretagen. Utredningens uppdrag är mycket

omfattande och betänkandet omfattar över 400 sidor. Det är därför inte möjligt att här ge en komplett bild av utredningens slutsatser och förslag utan ambitionen med denna artikel är endast att ge en översikt över de viktigaste punkterna. Utredningens betänkande i sin helhet finns tillgängligt på regeringens hemsida.

Bakgrunden till utredningen går tillbaka till Försvarsberedningens rapport Värnkraft som presenterades i maj 2019. Försvarsberedningen skrev då att det bör utformas en materieförsörjningsstrategi för det militära försvaret där utgångspunkten ska

vara att på ett över tiden kostnadseffektivt sätt säkerställa Försvarsmaktens operativa behov av materiel och tjänster i fred, kris och krig. I november 2020 utsåg regeringen Gunnar Holmgren, tidigare generaldirektör för FMV, till särskild utredare. Ett sekretariat bemannades och utredningen påbörjade sitt arbete i december samma år. Utredningen har haft stöd från sakkunniga från berörda departement och experter från bland annat Försvarsmakten, FMV, FOI, Inspektionen för strategiska produkter (ISP) och från försvarsföretagens branschorganisation SOFF. Utredningen har också

haft en parlamentarisk referensgrupp med en representant för varje riksdagsparti.

Sverige har idag ingen materieförsörjningsstrategi på regeringsnivå som utredningens förslag är tänkt att ersätta. Det som finns är den materieförsörjningsstrategi som Försvarmakten och FMV utarbetade 2007 samt de materieförsörjningsprinciper som fastställdes av regeringen i 2009 års försvarspolitiska inriktningsbeslut. Såväl myndigheternas strategi som materieförsörjningsprinciperna har fokus på att utrusta en insatsorganisation som i huvudsak ska användas för internationella insatser. Kostnadseffektivitet och att begränsa statens långsiktiga bindningar är centrala ambitioner i båda dessa dokument.

En strategi kan beskrivas som en övergripande plan för hur ett mål ska uppnås. Något mål för materieförsörjningen har dock inte funnits tidigare varför utredningen formulerat ett sådant. Målet med materieförsörjningen bör, enligt utredningen, vara att säkerställa det militära försvarets behov av materiel och materielrelaterade tjänster i fred, kris och krig såväl idag som i framtiden. Försörjningen ska genomföras på ett sätt som gör den effektiv, säker och långsiktigt hållbar.

Som konstaterats ovan har det varit stort fokus på materieförsörjningens kostnadseffektivitet under de senaste åren. Kravet på effektivitet kommer att kvarstå även i framtiden. Försvarets medel är knappa och det gäller att få största möjliga effekt av varje krona. Samtidigt har förutsättningarna förändrats jämfört med när materieförsörjningsprinciperna formulerades. Det militära försvaret utformas och dimensioneras nu för att uthålligt kunna möta ett väpnat angrepp. För att kunna möta det militära försva-

rets behov såväl i fred som i kris och i krig behöver effektiviteten balanseras mot andra behov.

Ett försvar mot väpnat angrepp måste kunna möta de potentiella motståndare som kan tänkas angripa Sverige. Det är inte möjligt att på samma sätt som vid internationella insatser välja vilken motståndare förbanden ska användas mot och vilken hot- och teknikinivå som bör vara dimensionerande. Nationellt försvar mot väpnat angrepp ställer också helt andra krav på försörjningssäkerheten än ett försvar som är inriktat på i huvudsak internationella insatser. Materieförsörjningen måste utformas på ett sätt som gör att den fungerar trots påfrestningar, påverkan och störningar (robust) och så att den fungerar stabilt över tiden även under påfrestning eller störning (uthållig).

Materieförsörjningen ska möta såväl dagens som framtidens behov. Detta ställer krav på att förstå teknikutvecklingens konsekvenser på operationsmiljön samt förmåga att nyttja de möjligheter som ny teknik innebär. För att ge förutsättningar för framtidens försörjning måste materieförsörjningen utformas så att den är långsiktigt hållbar, det vill säga den genomförs och utformas på ett sätt som gör det möjligt att upprätthålla den över tiden. Detta förutsätter att åtgärderna som görs i dag beaktar vilka långsiktiga konsekvenser de får och att ambitionsnivåer läggs på en nivå som, med hänsyn till ianspråktagna resurser, är möjliga att upprätthålla över tiden.

Utredningen konstaterar att företagen är en förutsättning för materieförsörjningen. Företag inte bara utvecklar och producerar materiel utan har också viktiga roller i vidmakthållandet såväl i fred som i kris och krig. I vissa fall är stöd från företag också en

förutsättning för att kunna använda materiel på ett ändamålsenligt sätt. Utredningen konstaterar också att försvarsmarknaden skiljer sig åt från andra marknader, bland annat genom att den inte enbart styrs av marknadsmässiga överväganden utan att särskilda regelverk samt säkerhets- och försvarspolitiska intressen påverkar marknadens dynamik och funktion. Att slutkunderna på marknaden uteslutande är stater bidrar också till särarten. Sammantaget innebär detta att staten har ett intresse av att på olika sätt bidra till långsiktiga förutsättningar för försvarsföretagen att upprätthålla och utveckla sin konkurrenskraft, bland annat genom exportstöd.

Det militära försvarets behov av materiel och tjänster går inte att möta med en enda metod som tillämpas rakt igenom. Förutsättningarna till försörjning varierar mellan olika typer av behov. Det handlar om komplexiteten på produkterna som varierar liksom i vilken grad de är militärspecifika eller i grunden civila. Även behovet av långsiktiga relationer med leverantörer efter leverans varierar. I stället för att ange en generell metod för hur materieförsörjningen ska genomföras har utredningen därför valt att i förslaget till strategi beskriva vilka principer och förhållningssätt som ska prägla materieförsörjningen samt vilka avvägningar som ska göras för att det uppsatta målet ska nås. Vägval i det enskilda fallet måste göras utifrån en avvägning mellan effektivitet, säkerhet, långsiktig hållbarhet och handlingsfrihet. Några av de viktigaste principerna som anges i strategin presenteras nedan.

Materieförsörjningen ska planeras och ledas på ett sätt som gör att behov kan mötas i såväl fred som kris och krig. Samordning ska ske med övriga delar av för-

mågeutvecklingen och planering och ledning ska möjliggöra att nya brådskande behov kan mötas och att uppkomna möjligheter nyttjas. Planering ska ske för att kunna genomföra påskyndad materielförsörjning till stöd för forcerad förmågeuppbyggnad.

Generellt bör minst tre månaders uthållighet säkerställas, i första hand genom lager och i andra hand genom avtal med leverantörer. Kostnader för detta behöver tas med inför beslut om anskaffning av nya materielsystem. Förberedelser bör också vidtas för att kunna förlänga uthålligheten ytterligare bortom de tre månaderna. För att säkerställa tillgång till nödvändiga resurser vid företag ska krigsviktiga företag identifieras och åtgärder bör vidtas för att kunna krigsplacera nödvändig personal med allmän tjänsteplikt.

Materielförsörjningen ska genomföras med ett livscykelperspektiv på såväl kostnader som på försörjningsförutsättningar. Att det finns förutsättningar att anskaffa reservdelar och vidareutveckla materielen över dess livscykel måste säkerställas redan i samband med valet av vilken materiel som ska anskaffas.

Agerandet vid anskaffning och vidmakthållande ska anpassas till rådande förutsättningar i det aktuella fallet för att kunna nyttja marknadens möjligheter att snabbt och effektivt möta aktuella behov, nyttja möjligheter till

kostnadsdelning samt nyttja investeringar som redan gjorts av staten eller andra aktörer. För att skapa förutsättningar för att nyttja marknadens möjligheter ska staten upprätthålla dialog med marknaden. Att beställa utveckling av materiel är aktuellt om marknaden inte kan möta nödvändiga operativa behov eller om det ger tydliga fördelar avseende effektivitet, säkerhet eller långsiktig hållbarhet.

Staten bör söka internationella samarbeten i alla faser av materiels livscykel. Deltagande i samarbeten bör ske i de fall det bidrar till att möta det militära försvarets behov och till en effektiv och säker försörjning.

Staten ska finansiera och bedriva forskning och utveckling för att kunna nyttja teknikens möjligheter för att möta framtida behov. Av staten finansierad forskning och utveckling bör prioriteras till integritetskritiska områden samt till andra områden där staten inte kan dra nytta av andras resultat. Europeiska försvarsfonden bör, i de fall det är möjligt, användas som komplement till nationell forskning och utveckling.

Utredningen har nu överlämnat sitt betänkande till regeringen. Hur regeringen väljer att ta frågan vidare är i skrivande stund okänt men sannolikt skickas betänkandet ut på remiss över sommaren för att möjliggöra beslut om fortsättning under hösten.

Avslutningsvis bör det nämnas att utredningen inte har haft i uppdrag att analysera eller beakta hur ett Natomedlemskap skulle påverka materielförsörjningen. Det kan dock konstateras att materielförsörjning är en nationell angelägenhet för Natoländerna. Ett medlemskap i alliansen kan komma att påverka vilken materiel som ska anskaffas och vilka krav som ska ställas på den. Möjligheterna till internationellt samarbete kan också komma att påverkas i någon mån men de grundläggande förutsättningarna kommer knappast att förändras.

Peter Elmlund

Civilingenjör, utredningssekreterare Materielförsörjningsutredningen

Peter Elmlund är normalt senior rådgivare vid FMV:s ledningsstab men har varit tjänstledig för att ingå i utredningens sekretariat. Vid FMV har Peter tidigare arbetat med bland annat stridsfordonsutveckling, varit produktionschef inom markmaterielområdet och varit FMV:s expert i Försvarsberedningen. Peter är civilingenjör och har även examen från Handelshögskolan i Stockholm. Peter är vid sidan av arbetet vid FMV reservofficer vid Skaraborgsbrigaden.

Utredningens övriga två sekreterare har varit Olof Oddbjörn (Försvarsdepartementet) och Ann Lundberg (FOI).

Skattmästarens rader

Medlemsavgiften i Försvarslogistikklubben för verksamhetsåret 2022 är 0 kr. Det är dock lika välkommet som tidigare med frivilliga bidrag till tidningsfonden. Ett varmt tack på förhand för ditt bidrag.

Inbetalning av eventuellt bidrag till tidningsfonden sker till **bankgirokonto 5414-7723**. Du kan också använda **Swish 123 531 0099**.

Du som ännu inte meddelat din mailadress uppmanas att gå in på Försvarslogistikklubbens hemsida www.ftk.nu och under fliken Kontakta FTK skriva Namn, E-postadress, Telefon samt meddela ”Maillista”

Adress:

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

Vid obeställbarhet returneras till: Leif Engström, Gröndalsvägen 214, 117 69 STOCKHOLM

Årsmöte 2022

Årsmöte genomförs den 25 augusti på restaurang Godthem på Djurgården i Stockholm. Adressen är Rosendalsvägen 9 Stockholm. Närmaste spårvagnshållplats (även busslinje 67 från Odenplan) är Nordiska Museet.

Program

- 1730 (senast) Samling och välkomstdrink
- 1815–1915 Årsmöte (anförvanter minglar vidare med välkomstdrink)
- 1915–2015 Föredrag av Jörgen Elfving, f.d., chef för Försvarets Underrättelseskola, expert på ryska militära förband och deras strategiska, operativa och taktiska utnyttjande. Rubrik: **Ukraina - Putins Rubicon?**
- 2030 Tre-rättersmiddag med kaffe.
- 2200 Taffeln bryts

Pris för middagen är 200 kr (starkt subventionerat). Betalas vid ankomst (kontant eller Swish). Anmälan om deltagande till klubbmästaren olleschylander@hotmail.com senast 18 augusti.

Varmt välkommen

Styrelsen 2022

Ordförande
Gustaf Fahl
FMV

gustaf.fahl@fmv.se

Vice ordförande
Torgny Henryson
HKV

torgny.henryson@mil.se

Sekreterare
Thomas Svensson
FHS

thomas.svensson@fhs.se

Skattmästare
Leif Engström
Gröndalsvägen 214
117 69 Stockholm
070-263 6816
leif_engstrom@telia.com

Klubbmästare
Olle Schylander
Kragstalundsvägen
110
186 54 Vallentuna
070-302 7720
olleschylander@hotmail.com

Ledamot
Markus Gannerud
HKV

markus.gannerud@mil.se

Ledamot
Tomas Glanshed
HKV

tomas.glanshed@mil.se

Försvarslogistiknytt

En medlemstidning för Försvarslogistikklubben

Hemsida: www.ftk.nu E-post: info@ftk.nu BG 5414-7723 eller Swish 123 531 0099

Ansvarig utgivare: Gustaf Fahl, Redaktör: Leif Engström

Tryck: Idéprint Sverige AB